

Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatulain muuttamisesta
VN/1093/2021

Suurimmat varhaiskasvatuksen palveluita tuottavat yritykset Touhula, Norlandia ja Pilke Päiväkodit pitävät hallituksen asettamaa tahtotilaa nykyistä laadukkaammasta ja kattavammasta varhaiskasvatuksesta erittäin perusteltuna.

Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kaikissa ikäluokissa selkeästi alhaisempi kuin muissa pohjoismaissa. Yrityksemme yhtyvät Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteeseen osallistumisasteen noususta. Syyt edistää nykyistä selvästi laajempaa osallistumista palveluiden piiriin ovat moninaiset ja perustellut. Mahdollisimman laaja varhaiskasvatukseen osallistuminen on perusteltua niin lasten välisen tasa-arvon ja oppimistulosten parantamisen näkökulmasta, kuin myös työelämän tasa-arvon osalta.

Varhaiskasvatuksen palvelutuotannossa vallitsee työnjako yksityisen ja julkisen sektorin välillä. Julkinen sektori ja sen oma palvelutuotanto on selkeästi suurinta – kuntien ja kuntayhtymien omissa ja ostopalveluina hankituissa päiväkodeissa oli lapsista kaikkiaan 76% ja perhepäivähoidossa 6% kaikista varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista.

Suomessa toimi vuonna 2019 kaikkiaan 993 yksityistä päiväkotia (27% kaikista päiväkodeista). Yksityisiä palveluntuottajia oli kaikkiaan 468, joista hieman yli puolet (259) oli yrityksiä ja loput yhdistyksiä. Yksityisten tuottajien osuus on viime aikoina ollut selvästi lisääntymään päin.

Suurin syy siihen, että yksityisen osuus on noussut nopeasti, on toiminnan joustavuus. Kunnat ovat löytäneet yrityksistä tehokkaan yhteistyökumppanin ja siksi laajentaneet yhteistyötään. Yksityinen palveluntuotanto on kyennyt vastaamaan kuntien palvelukysyntään joustavasti ja kustannustehokkaasti. Onkin tärkeää, että nyt käsillä oleva lakimuutos ei vaaranna tätä kuntien työkalua. Muutoin riskinä on, että tätä nyt käsillä olevaa esitystä laajempi tavoite osallistumisasteen noususta sekä kustannusten hillinnästä vaarantuu. Tämä ei todennäköisesti ole luvanvaraisuuden tavoite.

Nyt lausunnoilla olevaan esitykseen luvanvaraisuudesta liittyy riskejä nimenomaan joustavuuden ja kuntien toimintatilan näkökulmasta. Samaten on jäänyt epäselväksi, mitä esityksellä itse asiassa tavoitellaan, miksi se annetaan ja miten sen myötä lisääntyvä hallinto ja kustannukset parantavat kuntien edellytyksiä järjestää laadukkaita varhaiskasvatuspalveluita. Lisäksi esitystä leimaa erikoinen vastakkainasettelu yritysten ja julkisen palvelutuotannon välillä; jostain syystä luvanvaraisuutta ei edellytetä julkiselta tuottajalta. Yrityksemme viittaavatkin sekä kuntia edustavan Kuntaliiton että

Hyvinvointialojen liiton lausuntoihin aiheesta. Molemmat pitävät esitystä epätarkoituksenmukaisena ja siten sen jättämistä käsittelemättä.

Mikäli esitys kuitenkin viedään eteenpäin, on tärkeää, että sitä täsmennetään tietyin osin. Syy tähän on ennen muuta käytännöllinen – tavoitteena lienee vahvistaa edellytyksiä tuottaa laadukasta palvelua eikä hankaloittaa sitä.

Yrityksemme näkevät ongelmana, että jos vain yksi viranomaistaho käsittelee koko Suomen lupahakemuksia, on prosessi hidas eikä uusia päiväkotia voida perustaa kuntien tarpeen mukaisella aikataululla. Ongelmaa korostaa se, että uusia päiväkotia halutaan avata useimmiten elokuun alussa eikä tasaisesti ympäri vuoden. Tämä voi tarkoittaa hallinnollisen kuorman ajoittumista kesälle.

Laadukas ja luotettava varhaiskasvatus on myös yksityisen varhaiskasvatuksen ydintavoite ja valvonnan toimivuus on tärkeää. Suunniteltu luvanvaraisuus ja siitä seuraava valvonta koskettaisi kuitenkin vain yksityistä palvelutuotantoa. Jos lainsäädännön tarkoituksena on varmistaa palveluiden laadukkuus tuottajasta riippumatta, tulisi lupamenettelyn ja sen edellytysten siten koskea myös julkista palvelutuotantoa. Pidämme myös erikoisena, että lupamenettely ei koskisi yksityistä perhepäivähoitoa, joka jäisi edelleen ilmoitusmenettelyn piiriin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lakiuudistuksen myötä kuntien rooli muuttuu ja erityisesti varhaiskasvatus ja koulutus nousevat kuntien toiminnan keskiöön. Esitetty luvanvaraisuus vähentää kuntien autonomiaa ja mahdollisuuksia toteuttaa varhaiskasvatuksen järjestämisvastuutaan päättämällään tavalla. Tämä kaventaa entisestään kuntien autonomiaa, joka on suomalaisen hyvinvointiyhteiskuntamallin keskiössä.

Nykyisin käytössä oleva ilmoitusmenettely on luonteeltaan todella kattava. Onkin jäänyt avoimeksi kysymykseksi mitä luvanvaraisuudella halutaan täsmällisesti saavuttaa. Parhaassa tapauksessa muutokset nykytilaan ovat vähäisiä ja pahimmassa tapauksessa lopputuloksena on vain lisääntyvää byrokratiaa ja kankeampaa palvelutuotantoa.

Kommentit esityksen lakipykäliin ja säännöskohtaisiin perusteluihin

43-44§: ”Luvan edellytysten tulee täytyä koko toiminnan ajan.”

Lakiesityksessä tulisi tarkentaa muotoilua koska todellinen mitoitus varhaiskasvatuksessa suhteutetaan lapsimäärään varhaiskasvatuslain edellyttämän henkilöstömitoituksen mukaisesti. Luvassa ilmoitetaan maksimikapasiteetin edellyttämä henkilökuntamäärä.

44 a § Luvan hakeminen: ”Kunnan 50 §:ssä tarkoitetun toimielimen tai sen määräämän viranhaltijan olisi annettava palveluntuottajalle ohjausta ja neuvontaa luvan hakemista varten. Palveluntuottajalle ei kuitenkaan esitettäisi velvollisuutta olla yhteydessä kuntaan lupaa haettaessa. Esitetyn momentin tarkoituksena on varmistaa keskusteluyhteyden säilyminen kunnan ja yksityisen palveluntuottajan välillä.”

Olisi tarpeen tarkentaa mitä keskusteluyhteydellä tarkoitetaan palveluseteleihin perustuvassa toiminnassa.

”Kunnan toimielimen tulisi tarvittaessa saada lausunnot pelastus- ja terveydensuojeluviranomaisilta. Tämän jälkeen sen olisi viipymättä koostettava lausunto tarkastuksesta ja saamistaan viranomaislausunnoista aluehallintovirastolle.”

Kuinka varmistetaan, että kuntien toimielimet toimivat viivytyksettä? Aiemmasta poiketen ehdotetuss lainsäädännössä luvan myöntää eri viranomainen (AVI) kuin palvelutilajaa. Lainsäädännön tasolla tulisi ottaa kantaa siihen, mikä on oletettu ja kohtuullinen hakemusten käsittelyaika. Tätä tarvetta korostaa päiväkotien perustamisen kausiluonteisuus – suurin osa avauksista ajoittuu elokuulle, jolloin on oletettavissa, että myös lupahakemukset ajoittuvat kesäkaudelle.

”Edellytyksenä toiminnan jatkumiselle on, että edellytykset luvan saamiseksi ovat kunnossa. Esityksessä ehdotetaan jo rekisteröityjen toimipaikkojen osalta kevennettyä menettelyä. Toimipaikkoja ei tarvitsisi tarkastaa uudelleen lupaa haettaessa, ellei toimipaikoissa ole tapahtunut muutoksia.”

Esityksessä jää yhä epäselväksi mikä katsotaan niin merkittäväksi muutokseksi, että se vaatisi luvan hakemisen uudelleen.

Kunnioittavasti

Minna Martikainen

Toimitusjohtaja, varhaiskasvatuksen opettaja,

HALIn varhaiskasvatuksen työryhmän p

Pilke päiväkodit

